

Монголын Хөрөнгийн Биржийн гишүүн

“БИДИСЕК” ХК

Андеррайтер, брокер, дилер,
хөрөнгө оруулалтын зөвлөх

Монгол улс, Улаанбаатар хот,
Сүхбаатар дүүрэг, 8-р хороо,
Залуучуудын өргөн чөлөө -27/1
Утас: 11-312030
Факс: 323411
www.bdsec.mn

2011 оны 05 дугаар сарын 18

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАГЧДАД

“ЖАСТ АГРО” ХХК-ИЙН ОЛОН НИЙТЭД САНАЛ БОЛГОН ГАРГАЖ БУЙ БОНДОД ӨГӨХ АНДЕРРАЙТЕРЫН ДҮГНЭЛТ

“Жаст Агро” ХХК /цаашид Үнэт цаас гаргагч гэх/ нь бонд гарган 2011-2012 оны мах бэлтгэлд шаардлагатай эргэлтийн хөрөнгөө санхүүжүүлэх зорилгоор 2011 оны 01 дүгээр сард “БиДиСек” ХК-тай /цаашид Андеррайтер гэх/ анхны уулзалт хийсний дагуу тус компанийн үйл ажиллагаатай урьдчилсан байдлаар танилцан Үнэт цаас гарган санхүүжилт татах боломжтой гэж үзсэн. Үүний үндсэн дээр Үнэт цаас гаргагчийг төлөөлж “Жаст Групп”-ын ерөнхий захирал Ш.Батхүү, Андеррайтерыг төлөөлж “БиДиСек” ХК-ийн гүйцэтгэх захирал Д.Даянбилгүүн нар харилцан тохиролцож 2011 оны 03 дугаар сарын 14-ны өдөр хамтран ажиллах Андеррайтерын гэрээг баталж, гэрээ байгуулсан.

Үнэт цаас гаргагчийн үнэт цаас гаргах төсөл дээр Андеррайтерын компанаас тэргүүн дэд захирал Б.Лхагвадорж, мэргэжилтэн Б.Лхамдолгор, Б.Ганболд, Б.Бямбацогт, Г.Мөнхтулга, Т.Отгонцэрэн нарын бүрэлдэхүүнтэй баг ажилласан.

Үнэт цаас гаргагчийн бонд гарган олон нийтээс санхүүжилт татаж буй ажиллагаа нь Монгол Улсын Компанийн тухай (1999) хуулийн 42, 43 дугаар зүйл, Үнэт цаасны зах зээлийн тухай (2002) хуулийн 4, 5 дугаар зүйлийг үндэслэн Монгол Улсын Санхүүгийн Зохицуулах хорооны баталсан “Нийтэд санал болгон худалдах үнэт цаасыг бүртгэх, үнэт цаасыг анхдагч зах зээл дээр санал болгох, худалдах журам (2009)-аар зохицуулагдаж байгаа.

Олон нийтэд үнэт цаас санал болгон хөрөнгө оруулалт татан төвлөрүүлэх бэлтгэл ажлын хүрээнд Үнэт цаас гаргагч, Андеррайтер нь хамтран дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэсэн.

1. "Ананд энд Батзаяа" ХХК хуулийн компанитай 2011 оны 03 дугаар сарын 10-ны өдөр хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх гэрээ байгуулан Үнэт цаас гаргагчийн дүрэм, журам, бусад этгээдтэй байгуулсан гэрээ хэлцэл нь хөрөнгө оруулагчдын эрх ашигт нийцсэн, хууль тогтоомжийн дагуу хийгдсэн эсэх, Үйл ажиллагааны гол үндэслэл болсон тусгай зөвшөөрлүүд хүчин төгөлдөр эсэх, хууль эрх зүйн орчин, хууль эрх зүйн эрсдэл, Олон нийтэд үнэт цаас үйл ажиллагааны хууль эрх зүйн зохицуулалтууд дээр хамтран ажилласан,
2. "Далайван Аудит" ХХК аудитын компанитай 2011 оны 01 дүгээр сарын 18-ны өдөр санхүүгийн тайлангийн аудит хийх гэрээ байгуулан Үнэт цаас гаргагчийн 2010 оны жилийн эцэс, 2011 оны 1 дүгээр улирлын санхүүгийн тайлангаар тайлагнасан санхүүгийн тайлангийн үзүүлэлтүүд дээр аудитын шалгалт оруулж, дүгнэлт, зөвлөмж гаргуулан хамтран ажилласан.
3. "Бүртгэл – Эрмдэм" нийгэмлэгтэй 2011 оны 1 дүгээр сарын 18-ны өдөр хөрөнгийн болон бизнесийн үнэлгээ хийлгэх хамтын ажиллагааны гэрээ байгуулсны үндсэн дээр Үнэт цаас гаргагчийн өмчийн үнэлгээ, бизнесийн үнэ цэнийг тодорхойлуулсан.
4. Нийтэд санал болгох үнэт цаасны танилцуулгыг бэлдсэн.
5. Үнэт цаас гаргагч нь өөрийн эзэмшлийн мах бэлттэх, боловсруулах үйлдвэрүүдээр бондын эргэн төлөлтийн баталгаа гаргаж байгаа.
6. Үнэт цаас гаргагч нь татан төвлөрүүлсэн хөрөнгөөр бэлдсэн бүтээгдэхүүнийг борлуулах баталгаа болгон нийт 55,6 тэрбум төгрөгийн (тодорхойлолт гаргах өдрийн байдлаар) борлуулалтын гэрээ байгуулсан.
7. Олон нийтэд санал болгох бондын борлуулалт дээр Монгол Улсын томоохон арилжааны банк Голумт банкаас нийт гаргаж буй бондын 1/3-тэй тэнцэх үнийн дүнд бонд худалдан авах урьдчилсан санал аваад байна.

Андеррайтер нь дараах чиглэлүүдээр судлаж, дүгнэлт өгөн ажилласан

- Компанийн бизнесийн өнөөгийн байдал
- Салбарын өнөөгийн байдал, зах зээлийн боломж
- Өсөлтийн стратеги болон төлөвлөлт
- Салбарын хууль эрх зүйн зохицуулалт
- Нарийвчилсан санхүүгийн дүгнэлт
- Үнэт цаас гарган хуримтлуулах хөрөнгийн зарцуулалт
- Эрсдлийн шинжилгээ, үнэт цаас худалдан авсан хөрөнгө оруулагчдад учирч болох эрсдлийн хүчин зүйлс

Компанийн бизнесийн өнөөгийн байдал

Үнэт цаас гаргагч нь мал бэлтгэлийн үйл ажиллагаа явуулж, бэлтгэн нийлүүлэгдсэн малыг үйлдвэрийн аргаар төхөөрч, мах, махан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн дотоодын болон гадаадын зах зээлд борлуулах үйл ажиллагааг эрхэлдэг. Тус компани нь 2005 оноос урт хугацааны хөрөнгө оруулалтын нэгдмэл бодлогын хүрээнд техник, технологийн шинэчлэлтийг ээлж дараатайгаар хийсний үр дүнд Монгол улсын хэмжээнд мал бэлтгэлийн 32.3 хувь (41634 толгой мал бэлтгэсэн), үйлдвэрийн аргаар мал төхөөрөх хүчин чадлын 26 хувь (нэг удаадаа бод-1810, бог-8900 толгой), мах махан бүтээгдэхүүн хадгалах хүчин чадлын 30 (19200 тн), махны экспортын 22.8 (2010 оны байдлаар 4518.9 тн-ыг экспортлосон) хувийг дангаараа хангах болсон. Мөн үйлдвэрийн аргаар бэлтгэж буй нийт махны 40 (2010 онд нийт 2111 тн үйлдвэрлэсэн) орчим хувийг үйлдвэрлэн, нийслэлийн хэмжээнд худалдаалагддаг улсын нөөцийн мах болон экспортын мах, махан бүтээгдэхүүний 1/3-ийг (2010 оны байдлаар 6918.9 тн мах махан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж борлуулсан) дангаараа хангаж байна.

Үйлдвэрүүд: Малыг хамгийн алсдаа 50-200 километрийн зайд тууварлахаар зохион байгуулж Монгол орныг хамарсан 11 сүлжээ үйлдвэрийг бий болгосон.

Эрүүл ахуй: Эгзэгтэй цэгийн аюултай байдлыг шинжлэн хянах HACCP /Hazard analysis and Critical Control Point/ системийг нэвтрүүлж эхлээд байгаа, Улсын Мэргэжлийн Хяналтын Газраас 2011 оны 03 дугаар сарын 24-нд төв үйлдвэрт тус тус AAA зэрэглэлийн Итгэмжлэл, компанийн бүх салбаруудад AA зэрэглэлийн Итгэмжлэл олгосон.

Мах бэлтгэл: Малыг дундын зуучлагчгүйгээр шууд үйлдвэр дээрээ, амьдын жингээр тооцон худалдан авдаг, Хадгаламж банкны 400 гаруй салбар, тооцооны төвөөр дамжуулан мал бэлтгэлийн үйл ажиллагааг хэрэгжүүлж байна.

Тээвэрлэлт: Орон нутгийн үйлдвэрээс 20 тонны багтаамжтай хөргүүртэй 3 машин, 20 тонны багтаамжтай задгай 2 машинаар, экспортын тээвэрлэлтийг төмөр замаар хийдэг ба Сэлэнгэ, Багануур, Улаанбаатар хотын үйлдвэрүүд нь төмөр замын оролтоор Транс – Монголын төмөр замтай холбогдсон.

Борлуулалт: Үнэт цаас гаргагч нь сүүлийн жилүүдэд бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, борлуулалтыг гадаад зах зээлд нийлүүлэх бодлого баримтлаж, энэ чиглэлийн мах, махан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэн ажиллаж байна. Үнэт цаас гаргагчийн нийт борлуулалтын 70 орчим хувийг гадаад зах зээлийн борлуулалт эзлэж байна.

Засгийн газрын хамтын ажиллагаа: Манай улс 2006 оноос эхлэн махны хангамж үнийг тогтворжуулах зорилгоор хот, суурин газрын хүн амын хавар, зуны хэрэгцээнд зориулж мах нөөцлөх арга хэмжээг авч эхэлсэн. Үнэт цаас гаргагч нь жил бүр нөөцийн мах бэлтгэхэд өндөр хувийн жин эзлэн оролцож байна.

Салбарын өнөөгийн байдал, зах зээлийн боломж

Манай улсад нийтдээ том, жижиг нийлсэн 35 орчим махны үйлдвэр ажиллан, жилд 90 орчим мянган тонн мах, махан бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрийн аргаар боловсруулах хүчин чадалтай хэдий ч эргэлтийн хөрөнгийн дутагдлаас хамаарч 20-30 хувийг л ашиглаж, хотуудын махны хэрэглээний 30 орчим хувийг хангаж байна. Мах, махан бүтээгдэхүүний ханган нийлүүлэлт үндсэндээ ченжүүдээр дамжин хийгдэж байгаа нь хүнсний аюулгүй байдалд хурцаар яригдах асуудал болж байна.

Салбарын хууль эрх зүйн зохицуулалт

Төр засгаас мах бэлтгэл, боловсруулах үйлдвэрүүдийг хууль эрх зүйн орчноор дэмжих зорилгоор тодохой алхамуудыг эхлүүлж байна. Үүнд: Хүн амын хүнсний хангамжинд үйлдвэрийн аргаар бэлтгэсэн махны нийлүүлэлтийг нэмэгдүүлэх үүднээс НӨАТ-аас чөлөөлөх талаар хуулийн төсөл боловсруулан УИХ-аар хэлэлцүүлж, нааштай шийдвэр гарсан.

Нарийвчилсан санхүүгийн дүгнэлт

2008-2010 оны хураангуй орлогын тайланд хийсэн бүтцийн шинжилгээ (%)

Үзүүлэлт	2008	2009	2010
Борлуулалтын орлого	100.0	100.0	100.0
Борлуулсан бүтээгдэхүүний өртөг	65.3	58.2	49.9
Нийт ашиг	34.7	41.8	50.1
Үйл ажиллагааны зардал	43.0	69.4	51.4
Үйл ажиллагааны ашиг	(8.3)	(27.6)	(1.3)
Татварын өмнөх ашиг	0.12	(20.2)	0.80
Татварын дараах цэвэр ашиг	0.10	(20.2)	0.70

Үнэт цаас гаргагчийн орлогын тайланд хийсэн бүтцийн шинжилгээгээр борлуулсан бүтээгдэхүүний өртөг, үйл ажиллагааны зардал, хүүгийн болон татварын зардлууд нь ашгийн зохих шатлалд хэрхэн нөлөөлж буйг дүгнэвэл:

2008-2010 онуудад борлуулалтын орлого жил дараалан хурдацтай 10 гаруй тэрбум төгрөгөөр өссөн байна. Борлуулалтын өсөлтийг дагаад борлуулалтын өртөг зардал өсөх нь зүйн хэрэг, борлуулалтын өртгийн хувийн жин 2008 онд 65.3 хувь байсан нь 2009 онд 58.2 хувь, 2010 онд 49.9 хувь болж буурсан сайн үзүүлэлттэй байгаа ба нийт ашгийн хувь 34.7 – 50.1 хувь хүртэл өсчээ. Энэ нь мах, махан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн өртөг зардлын бууралт гэхээсээ илүүтэй борлуулалтын өртгийг зөвхөн мал мах худалдан авалтын шууд зардлаар тооцсон болон махны худалдах үнийн өсөлттэй холбоотой байх магадлалтай. Нийт ашиг нэмэгдсэн боловч үйл ажиллагааны зардал 2008-2009 онд 2.2 дахин, 2009-2010 онд 27.9 хувиар тус бүр нэмэгдсэн нь үндсэн ажиллагааны үр дүн алдагдалтай гарах шалтгаан болжээ. Үйл ажиллагааны зардал дахь зээлийн хүүний зардлын эзлэх хувь жил ирэх тусам өсч байгаа нь тус компанид зээлийн хүүний зардал дарамт болоод байгааг харуулж байна. Иймд санхүүжилтээ зардал багатай өөр эх

үүсвэрээс татах шаардлагатай байгаа нь илэрхийлэгднэ. Зээлийн зардал 2009 онд 5.76 дахин, 2010 онд 2009 онтой харьцуулахад 1.55, 2008 болон 2010 онуудыг харьцуулахад бараг 9 дахин өссөн нь харагдаж байна.

2008-2010 оны хураангуй балансад хийсэн хандлагын шинжилгээний үр дүн

Үзүүлэлт	2008	2009	2010
1 Мөнгө	100%	14%	13%
2 Авлага	100%	940.3%	155.1%
3 Бараа материал	100%	161.7%	65.4%
4 Эргэлтийн хөрөнгийн дүн	100%	190.3%	102.9%
5 Үндсэн хөрөнгө	100%	126.5%	135.6%
6 Эргэлтийн бус хөрөнгийн дүн	100%	122.4%	136%
7 Нийт хөрөнгийн дүн	100%	134.9%	130%
8 Дансны өглөг	100%	468.3%	170.4%
9 Салбарын өглөг	100%	142.5%	49.5%
10 Богино хугацаат өр төлбөрийн дүн	100%	177.2%	98.7%
11 Өр төлбөрийн дүн	100%	154.6%	149.5%
12 Эзэмшигчдийн өмчийн дүн	100%	69.3%	64.9%
13 Өр төлбөр ба эзэмшигчдийн өмчийн дүн	100%	134.9%	130%

Тус компанийн үндсэн хөрөнгө 2008-2009 онуудад жил дарааллан өсч, 2010 онд буурч 2009 оны түвшингээс буурсан ч 2008 оны түвшинтэй харьцуулахад 30 хувиар өссөн байна. Үүнд авлага, бараа материалын өөрчлөлтүүд голлох нөлөөллийг үзүүлсэн байна. Хөрөнгийн эх үүсвэрийн хувьд богино хугацаат зээлийн хувьд харьцангуй тогтвортой байна. Харин урт хугацаат зээлийн хувьд санхүүжилт жил ирэх тусам өсч байгаа нь харагдаж байна. Нийт эх үүсвэрийн өсөлт нь 2009 онд 1.35 дахин өссөн харагдаж байгаа хэдий ч энэ өсөлт зөвхөн зээлийн өсөлт гэж харагдаж байна.

Санхүүгийн тайланд хийсэн харьцааны шинжилгээний үр дүн

Санхүүгийн харьцааны нэр	Тооцсон үзүүлэлт	2008	2009	2010
Төлбөрийн чадвар болон санхүүгийн тогтвортой байдалд хийсэн шинжилгээний үр дүн				
Өөрийн капиталын оролцоо, хувь	ӨК:НХ	23.1%	11.9%	11.5%
Эргэлтийн харьцаа	ЭХ:БХӨ	0.97	1.04	1.01
Төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадвар	(ЭХ-БМ):БХӨ	0.06	0.21	0.41
Өр төлбөр ба эзэмшигчдийн өмчийн харьцаа	НӨ:ЭӨ	3.33	7.43	7.68
Өөрийн харьцаа	ӨК:НХ	0.77	0.88	0.88
Өр төлбөр ба авлагын харьцаа	БХӨ:Авлага	25.2	4.74	16.0
Хөрөнгийн ашиглалт болон компанийн ашигт ажиллагааны байдалд хийсэн шинжилгээний үр дүн				

Нийт хөрөнгийн эргэц	НО:НХ	0.26	0.26	0.47
Өөрийн хөрөнгийн ачаалал	БО:ӨК	1.13	2.19	4.05
Үндсэн хөрөнгийн эргэц	БО:ЭБХ	0.32	0.35	0.55
Авлага цуглуулах дундаж хугацаа	Ав:БО*360		40	25
Бараа материалын эргэц /удаа/	ББӨ:БМ	0.99	0.73	2.68
Ашгийн норм /нийт ашгаар тооцсон/	НА:БО	0.35	0.42	0.5
Ашгийн норм /Ү.А-ны ашгаар тооцсон/	ҮАА:БО	(0.08)	(0.28)	(0.01)
Ашгийн норм /цэвэр ашгаар тооцсон/	ЦА:БО	0.001		0.01
Нийт хөрөнгийн өгөөж	ХТӨЦА:НХ	0.0003	0.0526	0.0038
Өөрийн хөрөнгийн өгөөж	ТӨЦА:ӨК	0.001	(0.443)	0.028

- Компани санхүүгийн тогтвортой байдлын хувьд өөрийн хөрөнгийн оролцоо багассаар 2010 онд 11.5 хувь болсон, тэр хэмжээгээр өрийн харьцаа нэмэгдэж 2008 онд өр төлбөрийн дүн өөрийн хөрөнгөөс 3.3 дахин их байсан нь 2010 онд 7.68 дахин их болж 2 дахин өссөн, эргэлтийн хөрөнгийн харьцаа хангалттай биш (дөнгөж 1.01-1.04) байгаа хүндрэлүүд байна. Эргэлтийн харьцаа нь богино хугацаат өр төлбөрөө эргэлтийн хөрөнгөө ашиглан төлөх чадвар ямар байгааг илэрхийлдэг ба хоёртой ойрхон байх нь хамгийн тохиромжтой гэж үздэг боловч энэ нь салбар болон компанийн онцлогоос шалтгаална. Компанийн ирээдүйн мөнгөн урсгалыг урьдчилан таамаглах боломж их байх тусам эргэлтийн харьцаа бага байх боломжтой байдаг.
- Эргэлтийн хөрөнгийн тогтвортой санхүүжилт дутагдалтай, богино хугацаат төлбөрүүд нь авлагын дүнгээс дунджаар 15 дахин их байгаа нь эргэлтийн хөрөнгийн санхүүжилтийн тусгайлсан бодлого, зохицуулалт шаардлагатай байгааг харуулж байна.
- Хөрөнгийн ашиглалтын хувьд нийт болон өөрийн хөрөнгийн ачаалал жилээс жилд хурдацтай нэмэгдсэн нь борлуулалтын орлогын өсөлттэй холбоотой бөгөөд авлага цуглуулах дундаж хугацаа 40-өөс 25 хоног болж түргэссэн нь сайн үзүүлэлттэй байна.
- Ашигт ажиллагааны хувьд өнгөрсөн 3 жилийн хугацаанд тус салбар жил дараалан алдагдалтай ажилласан учраас ихэнх үзүүлэлтүүд сөрөг утгатай гарчээ.

Өмчлөгч болох "Жаст групп" ХХК-ийн Ерөнхий Захирлын 2011 оны 03 сарын 30-ны өдрийн А-01/18 тоот тушаал гарч, 2010 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайлангийн урт хугацаат өглөг хэсэгт тусгагдсан эргэн төлөгдөх нөхцөлгүйгээр "Жаст групп" ХХК-аас "Жаст Агро" ХХК-д оруулсан хөрөнгө оруулалт болох 28,237,845,241.90 төгрөгийн өрийн дүнг бууруулж, "Жаст Агро" ХХК-ийн эзэмшигчдийн өмчийн дүнг нэмэгдүүлэхээр шийдвэрлэсний дагуу 2011 оны 1-р улиралын санхүүгийн тайланд тусган бүртгэсэн. Энэхүү шийдвэртэй холбоотойгоор Үл хөдлөх хөрөнгүүдийн өмчлөх эрхийг "Жаст Агро" ХХК-ийн нэр дээр шилжүүлэх ажил хийгдэж, Үлсын Бүртгэлийн Ерөнхий Газрын Хуулийн этгээдийн бүртгэлийн газарт 2011 оны 04 дүгээр сарын 22-ны өдөр бүртгүүлж, баталгаажуулсан байна.

Ийнхүү өрийн хэмжээ буурснаар нийт эх үүсвэр дотор зээлийн эх үүсвэрийн эзлэх хувь буюу нийт хөрөнгийн дотор зээлийн эх үүсвэрээр санхүүжигдэж байгаа хэсгийн хувь хэмжээ буурч байгаа таатай үзүүлэлт харагдаж байна.

Эрсдлийн шинжилгээ, үнэт цаас худалдан авсан хөрөнгө оруулагчдад учирч болох эрсдлийн хүчин зүйлс

Монгол улсын мал аж ахуй, байгаль цаг уурын онцлог, компанийн үйл ажиллагаа, удирдлага, улс орны эдийн засаг, төр засгийн бодлого шийдвэрүүдийн улмаас тус компанид учирч болох эрсдлүүдийн хүчин зүйлс.

Байгаль, цаг үүрээс хамааралтай эрсдэл:

Монгол улсын мал аж ахуйн салбар нь нүүдлийн мал аж ахуй бөгөөд байгаль цаг уурын өөрчлөлтөөс шууд хамааралтай. Энэ утгаараар байгалийн аливаа аюулт үзэгдэл, ган, зуд, халдварт өвчин зэрэг нь махны салбарт шууд нөлөөлдөг.

Махын салбарт байгаль орчны байдлаас хамааран дараах эрсдэлүүд үүсэх магадлалтай. Үүнд:

- Ган зудын нөлөөллөөр малын зүй бус хорогдол гарах. Энэ нь махын нийлүүлэлтийг бууруулж, махны үнийг өсгөх. Тухайлбал 2009-2010 оны өвөл зуд болж, нийт 7.5 сая мал хорогдсон нь махны нийлүүлэлтийг эрс бууруулсан.
- Махны үнэнд нөлөөлж буй хамгийн том шокын нөлөө нь ган, зудны асуудал байдаг. Судалгаанаас харахад манай улсад зуд 11,5 жилийн давтамжтайгаар тохиолдолддог бөгөөд тухайн жилд махны нийлүүлэлт буурч, хомсдол ихсэж махны үнэ маш ихээр нэмэгддэг.
- Зун хэт халснаас мал өвс тэжээлийн дутагдалд орж, тарга хүчээ бүрэн авч чадахгүй байх. Энэ нь махын гарц болон чанарт нөлөөлөх
- Тус улс нь малын шүлхий, боом зэрэг халдварт өвчний идэвхтэй бүсэд байдаг ба эдгээр өвчин гарсан тохиолдолд махны чанар болон нийлүүлэлтийг бууруулах

Компанийн үйл ажиллагааны эрсдэл

Мах бэлтгэлийн үйл ажиллагааны эрсдэл:

Тус компанийн салбар үйлдвэрүүд нь үйл ажиллагааны цар хүрээгээ нь ойр орчмын 50-200 км-ийн радиус тойрог дахь газар нутагт ажиллаж амьдарч буй малчдыг хамруулан мал бэлтгэх үйл ажиллагаагаа явуулдаг ба үүнд дараах эрсдэл учрах магадлалтай.

- Махны салбар нь мах бэлтгэх, боловсруулах, худалдах нэгдсэн системд ороогүйгээс дурын худалдаачин /чөж/ малчдаас малыг өндөр үнээр худалдан авч

зах зээлд нийлүүлж байгаа нь компанийн мах бэлтгэлийн үйл ажиллагаанд сөргөөр нөлөөлөх. Тухайлбал, мал бэлтгэлийн зах зээлийг багасгах болон малын үнийг нэмэгдүүлэх

- Малыг тууварлалтын явцад малын жингийн алдагдал үүсэх болон мал алдагдах, өөрчлөгдөх, хорогдох зэрэг шалтгаанаас малчид малаа үйлдвэр дээр туурварлаж авч ирэхээс газар дээр нь ченжүүдэд худалдахыг илүүд үзэх.

Бүтээгдхүүний үйлдвэрлэл, хадгалалтын үйл ажиллагааны эрсдэл

Компани нь үйлдвэрлэлийн технологи, бүтээгдэхүүний чанар, эрүүл ахуйг дээшлүүлэхэд ихээхэн анхаарч хөрөнгө оруулалт болон ажлын хүчин чармайлт гаргаж байгаа бөгөөд хэдий тийм боловч гэнэтийн болон гадаад, дотоодын хүчин зүйлээс хамаарч үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд дараах эрсдэл гарах магадлалтай. Үүнд:

- Ихэнх салбар үйлдвэрүүд нь 1990 оноос өмнө баригдан, хуучин Зөвлөлт холбоот улсын тоног төхөөрөмжөөр тоноглогдсон ба энэ нь бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл, хадгалалтад нөлөөлж, улмаар махны чанарыг бууруулах
- Түүхий эдийн хомсдолоос шалтгаалан хүчин чадлаа бүрэн ашиглаж чадахгүй байх

Борлуулалтын үйл ажиллагааны эрсдэл:

Мах нь хүн амын хүнсний хэрэглээний чухал бүтээгдэхүүн тул маханд эрүүл ахуйн өндөр шалгуурыг тавьдаг. Компанийн мах бэлтгэл, боловсруулалт болон худалдан авагчдын үйл ажиллагаатай холбоотойгоор дараах эрсдэл учрах магадлалтай.

- Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа болон бүс нутагт гарсан аливаа байгалийн гамшиг, халдварт өвчний улмаас махны тээвэрлэлтэнд хориг тавих, энэ нь борлуулалт цагтаа хийгдэхгүй байх
- Дотоодод гарсан малын халдварт өвчний улмаас импортлогч орны мэргэжлийн байгууллагаас худалдан авалтандаа хориг тавих, шаардлагаа өндөрсгөх
- Импортын татвараа нэмэгдүүлэх. Ингэснээр борлуулалтын зардал нэмэгдэх
- Дотоодын зах зээл дээр ченжүүд болон малчдаас шууд нийлүүлж буй махны борлуулалтаас шалтгаалж, компанийн борлуулалт буурах

Хүний нөөц, удирдлагын үйл ажиллагааны эрсдэл

Улс орны эдийн засаг өсч, салбаруудын өсөлт эрчимтэй явагдаж байна. Ялангуяа уул уурхай салбарын эдийн засагт эзлэх байр суурь хурдацтай нэмэгдэж байгаа нь иргэдийн энэ салбарт ажиллах сонирхолыг нэмэгдүүлж байна. Энэ дараах эрсдэлийг учруулах магадлалтай.

- Чадварлаг удирдлага, ажилтнуудаа алдаж, боловсон хүчний дутагдалд орох
- Мах бэлтгэлийн үед хөдөө орон нутагт байгаа салбаруудад үндсэн ажиллах хүчний дутагдал үүсэх

Санхүүгийн үйл ажиллагааны эрсдэл

Компанийн үйл ажиллагаа, худалдан авагч болон үйлдвэрлэлийн гол түүхий эдийн үнийн өөрчлөлтөөс шалтгаалж компанид дараах эрсдэл учрах магадлалтай.

- Түүхий эд болон бусад шаардлагатай материалуудын үнийн өсөлтөөс шалтгаалж төсөвлөсөн зардал хэтрэх
- Зардлын өсөлтийн улмаас үйл ажиллагаагаа явуулахад шаардлагатай эргэлтийн хөрөнгийн дутгадалд орох
- Худалдан авагч нь цаг хугацаандаа төлбөрөө төлөхгүй байх
- Улс орны эдийн засийн байдлаас шалтгаалж нөөцийн махны урамшууллын мөнгө цаг хугацаандаа төлөгдөхгүй байх
- Махны бизнесийн мөнгөний урсгалын цикл нь хугацааны хувьд 12-15 сарын хугацааг хамарч үргэлжилдэг. Өөрөөр хэлбэл, тухайн оны 6 дугаар сард мал бэлтгэлд гаргасан мөнгө нь мөн оныхоо 9-12 сард мах болж, дараа оны шинэ мах өргөнөөр худалдаалагдаж эхлэх хүртэл арилжаалагддаг. Энэ хугацаа нь ерөнхийдээ 9 сар байдаг. Иймээс тухайн онд мал бэлтгэл, маханд гарсан мөнгө дараагийн ээлжит мал бэлтгэл, махны үйлдвэрлэлийг санхүүжүүлэх хангалттай эх үүсвэр болж чадахгүй байх

Эдийн засгийн хүчин зүйлсийн эрсдэл

Улс орны эдийн засаг, нийгмийн учирсан сөрөг үзүүлэлтүүд нь компанийн үйл ажиллагаа, бүтээгдэхүүний борлуулалт, бүтээгдэхүүний өртөгт нөлөөлөх магадлалтай.

- Инфляцийн түвшний өсөлтөөс шалтгаалан дотоодын худалдан авагчдын чадвар буурах
- Цахилгаан эрчим хүчний үнийн өсөлт нь бүтээгдэхүүний өртгийг нэмэгдүүлэх
- Валютын ханшийн тогтворгүй байдлаас шалтгаалж, ханшийн зөрүүнээс алдагдал хүлээх
- Хятадын бизнес эрхлэгчид ченжүүдтэй хамтран махны зах зээлд орж, малыг ихээр худалдан авч байгаа нь малын үнийг өсгөх
- ОУ-ын зах зээл дээрх газрын тосны үнийн болон ОХУ-н экспортын татварын өсөлтөөс шалтгаалсан түлш, шатахууны үнийн өсөлт нь компанийн мах тээвэрлэлтийн зардлыг нэмэгдүүлэх
- Гадаад худалдааны өсөлтөөс шалтгаалан төмөр замын тээвэр нэмэгдэж байгаа нь бүтээгдэхүүний тээвэрлэлт саатах, цаг хугацаандаа худалдан авагчид очихгүй байх
- Малыг хөлөөр нь хөрш зэргэлдээ улс орнуудад экспортлох

Улс төрийн бодлого, шийдвэрийн эрсдэл

Төр засгийн эдийн засаг, нийгмийн салбар хэрэгжүүлж буй бодлого, шийдвэрүүд нь компанийн үйл ажиллагаа, бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, борлуулалтад нөлөөлөх магадлалтай.

- Төр засгийн тогтворгүй байдлаас шалтгаалж, салбарын хууль эрх зүйн орчинд өөрчлөлт оруулах

- Махны үнийг тогтвортой байлгах нэрийдлээр махны үнийг зах зээлийн бодит үнээс доогуур байлгах
- Иргэдийн нийгмийн халамжийн чиглэлээр авч хэрэгжүүлж буй бодлого нь улсын төсвийг тэлж, үүнтэй холбоотойгоор татварын хэмжээнд өөрчлөлт орох
- Нөөцийн махыг бэлтгэх, борлуулалтанд олгож буй урамшуулалын хэмжээ бууруулах

Төлбөрийн чадварын эрсдэл

Бонд гаргагч нь бондын хүүгийн ба үндсэн төлбөрийг цаг хугацаанд нь төлж чадахгүй байдалд түр болон бүрмөсөн орж болзошгүй байх эрсдэл бага ч энэхүү эрсдэлийг бий болгох тодорхой хүчин зүйлс байх магадлалтай юм.

- Дээр дурдсан эдийн засаг, улс төрийн нөхцөл байдал, байгалийн давагдашгүй хүчин зүйл болон малын гоц халдварт өвчин зэргээс шалтгаалах эрсдэл гэх мэт хүчин зүйлс төлбөрийн чадварт өөрчлөлт оруулах шалтгаан болохыг үгүйсгэх аргагүй.

Бусад эрсдэл

Мөнгөний үнэгүйдлээс шалтгаалж хөрөнгө оруулагчийн эзэмшиж буй бондын бодит үнэ цэнэ, хүүгийн бодит орлого буурах эрсдэл байдаг. Энэхүү эрсдлээс амжилттай зайлсхийх шийдэл гэж байдаггүй.

Дээр дурдсан эрсдлүүд нь гадаад болон дотоод хүчин зүйлсийн нөлөөнөөс хамааран учирч болох эрсдлүүд юм.

ДҮГНЭЛТ

Бид дээрх материалуудад үндэслэн тус компанийн нэг бүр нь 10,000 төгрөгийн нэрлэсэн үнэ бүхий 3,000,000 ширхэг бондыг 12 сарын хугацаатай, сарын 1,35 хувийн тогтмол хүүтэйгээр олон нийтэд санал болгон гаргах нь тохиромжтой гэж үзэн энэхүү дүгнэлтийг бичив.

Дүгнэлтийг нэгтгэн гаргасан: Б.Лхамдолгор

Хянаж баталгаажуулсан: Б.Лхагвадорж

